

Szántai Sárközi Ambrus
Magyar Árnyékoló és Redőnygyártó Egyesület elnöke

A nagy elődök nyomában. 1 rész

KONDOR REZSŐ (1871-1942)

Ma már el sem tudjuk képzelni az épített környezetünket az árnyékolók fény, hő, betekintés, vagy éppen behatolás ellen nyújtott szolgáltatása nélkül. Nem csak természetes részévé vált az életünknek, hanem – különösen az egyre energiaigényesebb életünkben – megnövekedtek az elvárásaink a szolgáltatásaikkal szemben. A jelen megértése és a jövő elvárásainak megfogalmazása nem nélkülözheti a kezdetek megismerését. Hogyan kezdődött és kik voltak a szakma első ismertebb művelői Magyarországon? Sorozatunk – természetesen a teljesség igénye nélkül - napjainkig követi a redőnyök és árnyékolók hazai elterjedésének történéseit.

A kezdetek

Az ember az építményeinek kialakítása során mindig arra törekedett, hogy megóvja magát a természet nem kívánt káros hatásaitól. Az árnyékolók elsősorban a nyári nap melege elleni védelmet szolgálták, hiszen a technikai lehetőségek színvonalától többet nem is lehetett elvárni. Az ókori építészek a mai szemmel kezdetlegesnek tekinthető eszközökkel mégis a maguk idejében fejlett megoldásokat találtak ki és valósítottak meg. Egyik legjellemzőbb példa erre az i.sz. 80-ban épült római Colosseum, amelynek több mint ötvenezer főt befogadó né-

zőterét hatalmas ponyvával fedték be. A lakóépületek árnyékolása a középkor manufaktúris körülményei közepette azonban mégsem alakulhattak általános építészeti megoldássá. A kézi munkával előállított és ezért igen drága zsalugáterek használatát kizárólag a leggazdagabbak engedhették meg maguknak, amit a ma is álló francia kastélyokon figyelhetünk meg.

A 19. század ipari forradalma, a gépesítés megteremtette a tömegtermelést, és ennek következtében az árnyékolók iránt is kiszélesedett a reális fogyasztó kereslet. A technikai és technológiai újítások, a találmányok, a fém és a textilipar fejlődése új anyagok bevonását eredményezte e területen is. Az európai ipari fejlődés magyarországi meghonosodását nagymértékben elősegítette a kiegyezést követő hazai gazdasági fellendülés, amely a század utolsó két évtizedére a legdinamikusabbá vált a közép-európai térségben.

A millenniumra készülő új fővárosban a Fővárosi Közmunkatanács tudatos irányításával rohamos építkezések folytak, amelyek egyre több jól képzett hazai mesterember munkáját igényelték. Szerencsére ekkor még mindig élt a céhes ipar máig tanulságos szokása: a végzett inasok külföldi országokba mentek tapasztalatot szerezni, és néhány év múlva európai, olykor világszínvonalú ismeretekkel érkeztek haza.

Az első redőnyösök

A kor dokumentumai és tárgyi emlékei szerint az első ismert és sikeres redőnygyártó Kondor Rezső volt, akinek az édesapja Döbröközön lakatos mesterként tevékenykedett. Természetes volt tehát, hogy a fia is folytatta a szakmát, de ő már Németországban tanulta meg a lakatos mesterséget, majd hazaérkezése után rozsdamentes orvosi műszereket gyártott. Az építőiparban jelentkező igények azonban pályamódosításra ösztönözték, mert a külföldről behozott új termékek, a redőnyök iránti kereslet a hazai gyártás számára is biztos piacnak ígérkezett. Ismét felkerekedett tehát, és meg sem állt Heidelbergig, ahol kitanulta az esslingeni faredőnyök, vasredőnyök rácsok

és a relaxa ősének számító zsalusínek (zsalusított fa relaxa) gyártását és szerelését.

Amikor hazaérkezett a legkorszerűbb ismeretek birtokában 1896-ban megalapította a Kondor Rezső Lakatosáru és Redőnygyárat. (A mai döntéshozók figyelmébe ajánlható, hogy a korszerű termékek és szolgáltatások támogatására az állam vissza nem térítendő támogatást nyújtott az indulásához!) Tevékenységük sikertörténet, hiszen a „Nagy Háború”, majd a gazdasági világválság ellenére töretlenül működtek. A gyár krónikája szerint 1927-ben a Magyar Vaskereskedők és Vasiparosok Országos Egyesülete nagy aranyéremmel tüntette ki Kondor Rezsőt. Nyilván ebben szerepet játszhatott a szakma szeretetén túl az újító munkássága is. Az ő nevéhez fűződik ugyanis az automata és a patent rögzítő megalkotása.

A sikeresség szemléletes példája lehet az a történet, ami családi legendáriumban maradt fent. A már évek óta eredményes vállalkozást vezető és jómódúvá vált Rezső hazlátogatott a falujába. A kiöltözött fess pesti gyárost még a saját apja sem ismerte meg elsőre!

Személyes kutatásaim során még a család számára is ismeretlen kitüntetést találtam. 1929-ben Németországban a Kondor-redőny nagydíjat kapott, ami különösen figyelemre méltó, ha meggondoljuk, hogy ezt az elismerést a redőny őshazájában érdemelte ki.

A gyár alapításának negyvenedik évfordulóját kifakult kép őrzi, amelyen az alapító családja és barátai körében látható. Ekkor már a második világháború komor felhői árnyékolták be a sikerrel működő vállalkozást, majd pár évvel később 1942-ben az alapító 71 évesen elhunyt. Sírja a Kerepesi úti temető 34-es parcellájában Móricz Zsigmond és Bláthy Ottó közelében található. Három fia közül István vitte tovább az ipart, ami igazán már nem hozhatott sikereket, hiszen a háború, majd nem sokkal később az 1950-ben bekövetkezett államosítás véget vetett a Kondor Rezső által alapított redőnygyár történetének.

A megújulás

Az új társadalom nem tűrte a rendszer által tagadott gazdálkodói formát, ezért aztán furcsa paradoxon a történetben, ami ezután következett. Az 1956-os harcok fővárosszerte nagy kárt tettek az épületekben és ez így esett meg Zuglóban is. A helyi vezetésben még emlékeztek a Kondor redőnyös cégre és tudták, hogy itt élnek a leszármazottak. A redőnygyár utolsó vezetője István már felhagyott a tevékenységgel, de Rezső bácsi másik fiának, Lászlónak a gyermeke, János még értette a szakmát. A hivatal felkérte tehát, hogy szak tudásával, munkájával segítse a károk helyrehozatalát. Ennek érdekében soron kívül és azonnal kisipari mű-

ködési engedélyt biztosítottak az alapító unokája Kondor János számára, aki 1956-ban meg is kezdte a redőnyös tevékenységet, amelyet a 2002-ben bekövetkezett haláláig a megrendelők és a szakma teljes megbecsülésével övezve végzett.

Itt engedtessek meg a krónika számára egy személyes kitérőt. Fiatalságom és kezdő kollégaként 1973-ban ismertem meg Kondor Jánost. Akkor még csak fa- és vasredőnyök voltak forgalomban, és magam sokszor rácsodálkoztam a régi nagy elődök termékeire. A réz automata előlapokba gravírozott nevek, a redőnyök zárólécein sértetlen domború porcelántáblák és a vasredőnyök zárszerkezetébe öntött mives betűk a régi idők nagy mestereinek keze munkáját őrizték. Sokszor találkoztam e nevekkel és szinte ismerősként emlegettem őket. Ezek között volt a Kondor név is, akinek élő képviselőjével volt szerencsém megismerkedni, és olykor szakmai dolgokról beszélgetni. Talán ma hihetetlen, de az általa készített redőnyök jellegzetesen gondos megoldásai alapján még azt is meg lehetett állapítani, hogy ez pl. a Kondor János keze munkája.

A Kondor dinasztia harmadik generációját képviselő János közel negyvenéves működése során folyamatosan készítette a hagyományos termékeket, miközben természetesen az új, korszerű árnyékolók gyártását is végezte.

A folytatás.

János két fia közül György viszi tovább a szakmát őrizve a ma már szinte egyedülálló ritkaságként gyártott klasszikus vasredőnyök gyártását és forgalmazását. A legmagasabb fokú mechanikai védelmet biztosító hullámos vasredőnyökre továbbra is nagy igény mutatkozik elsősorban az üzletek portáljának védelmére. Az 1992-ben bővített saját tulajdonú üzemcsarnokban hagyományos módon állítják elő a szükséges alkatrészeket, eközben a legmodernebb motoros redőnyöket is gyártják és szerelik.

Az alapító Kondor Rezső és leszármazottai által felhalmozott szakmai tudás és tapasztalat szerencsére tovább él, mert az ötödik generáció, György két iker fia Tamás és Gábor is az árnyékolástechnika szakemberei. Ők is kipróbálták magukat külföldön, mint a híres ükapjuk, nyelveket tanultak, és a mai kor technikai színvonalának megfelelő tudással kívánnak megfelelni az első magyarországi redőny gyáros által alapított családi tradíciónak.

